

KATA OSTOJIĆ
Caritas Vrhbosanske nadbiskupije
sestrakataostojic@gmail.com

DJELOVANJE CARITASA U BOSNI I HERCEGOVINI

Sažetak

Caritas je ustanova Katoličke Crkve preko koje se konkretizira zauzetost mjesne crkve za siromašne pojedince i skupine prije svega unutar njezine organizacije, a potom i za sve druge u pluralnome društvu koje i Crkva stvara preko svoga vrijednosnog sustava. Uz *Caritas* Bosne i Hercegovine, čiji je osnivač Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, mjesni *Caritasi* unutar Vrhbosanske metropolije provode specifične programe i projekte na područjima koje jurisdikcijski pokrivaju, a kojima dopiru do krajnjih korisnika u potrebi te na taj način skrbe za njih ublažavajući njihovu tešku svakodnevicu. Djelotvorna kršćanska ljubav koju svaki pojedini *Caritas* uprisutnjuje na svome području plod je izravne Kristove odredbe o ljubavi.

Ključne riječi: Caritas; služenje; *Sveto pismo*; siromaštvo; ljubav

Uvod

Riječ *caritas* (lat. *câritas*, âtis, f.) dolazi od latinske riječi *cârus* (drag, skup)¹, a tragove korištenja ove riječi nalazimo još u vrijeme starih Rimljana, kada se njome najčešće označavala ljubav u prenesenome smislu (ljubav između supružnika, roditelja i djece i sl.). Kasnije se riječ *caritas*

¹ Usp. KARL BORGMANN, „Caritas“, *Lexikon für Theologie und Kirche*, sv. 2., Herder, Freiburg, 1986., str. 941.

pojavljuje se kao personifikacija na kovanome novcu carskoga vremena. Ipak, svoju puninu doživljava u biblijskim tekstovima, posebice u *Novome zavjetu*, gdje označava kršćansku ljubav. Ta se ljubav najprije odnosi na ljubav prema siromašnima, ali i svima onima koji su u potrebi na bilo koji način.

Karitativni rad traži da ljubimo sve ljude, a ne samo one koji pripadaju istoj vjeri.² *Caritas* u svome djelovanju aktivnosti usmjerava na zdravstveno, gospodarsko i odgojiteljsko dušobrižništvo u koje, između ostaloga, spada briga za bolesne, osobe s teškoćama u razvoju, briga za obitelji i pomoć siromašnima, pomoć izbjeglicama, zatvorenicima i pritvorenicima, a od posebne važnosti su briga i skrb na različite načine i kroz različite projekte o djeci i mladima. Upravo se iz ovakva *Caritasova* djelovanja često diljem svijeta mogu vidjeti različite *Caritasove* ustanove poput bolnica, ljekarni, vrtića, domova za osobe treće životne dobi, savjetovališta i sl.

Svaki je *Caritas* nevladina karitativna organizacija ili službena karitativna organizacija Katoličke Crkve. Izvor financiranja kod nas, ali i u cijelome svijetu, nalazi se u njegovu sloganu: „Pomozite Caritasu kako bi Caritas pomogao vama“, odnosno „Caritas pomaže, pomozite Caritasu“.

Glavni izvor financiranja je nadbiskupija ili biskupija na području koje djeluje *Caritas*. Uz njih financijski rad *Caritasa* prate razne humanitarne akcije u inozemstvu i tuzemstvu. Veliku podršku radu *Caritasa* na području Bosne i Hercegovine pružaju velike humanitarne organizacije kao što su *Renovabis*, *Kirche in Not*, mreža *Caritasa* u Europi i svijetu... Određene *Caritasove* projekte koji direktno utječu na opstanak Hrvata te smanjuju stalno iseljavanje pomaže *Hrvatski Caritas* kroz svoje projekte, a ovdje posebno ističem *Tjedan solidarnosti*. Od velike važnosti u radu *Caritasa* je i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Uz sve ove gore navedene organizacije želim istaknuti

² Usp. TOMO KNEŽEVIĆ, *Caritas Vrhbosanske nadbiskupije od početaka do trećeg tisućljeća*, Središnjica Caritasa VN, Sarajevo, 2014.

i sve pojedince koji se odriču *udovičina novčića*³ te tako podržavaju rad ove velike humanitarne organizacije.

1. Caritas u Svetome pismu

Katolička Crkva, svaki njezin član, nastoji nasljedovati Isusa Krista⁴, sve ono što je On činio i naučavao dok je hodio ovom zemljom. Budući da je u temelju Isusova djelovanja i nauka ljubav prema Bogu i čovjeku, i životno je opredjeljenje svakoga kršćanina LJUBAV – CARITAS.⁵

Biti kršćanin⁶ nije rezultat neke etičke odluke, neke velike ideje, već je to susret s događajem, s Osobom koja životu daje novi obzor, a time i konačnu svrhu.

„Po ovom smo upoznali Ljubav: On je za nas položio život svoj. I mi smo dužni živote položiti za braću“ (1 Iv 3, 16), piše apostol Ivan u svojoj *Prvoj poslanici*. Isus je u jednu zapovijed povezo zapovijed ljubavi prema Bogu i zapovijed ljubavi prema bližnjemu, sadržanu u *Levitskom zakoniku*: „Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe“ (19, 18; usp. Mk 12, 29 – 31). Budući da je Bog prvo ljubio nas (usp. 1 Iv 4, 10), ljubav sada nije samo zapovijed, već je odgovor na dar ljubavi kojom nam Bog dolazi u susret.

³ Isus je sjedio nasuprot blagajni za prinose i gledao kako narod ubacuje novac u blagajnu. Mnogi su bogataši mnogo ubacivali. Jedna siromašna udovica dođe i ubaci dvije lepte, što čini kvadrant. Tada dozove svoje učenike i reče: „Zaista kažem vam: Ova siromašna udovica stavila je u blagajnu više nego svi drugi.“ Mk 12, 41 – 44

⁴ Usp. BENEDIKT XVI., *Deus Caritas Est – Bog je ljubav*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2006., str. 23

⁵ *Caritas* (čita se: kãritas), pisano malim početnim slovom, jest latinska riječ za ljubav. Njome je sveti Jeronim u Vulgati preveo hebrejsku riječ *ahabà* i grčku *agápē*, izraze karakteristične za biblijsko shvaćanje ljubavi: stanje i iskustvo takva otkrivanja drugoga koje nadilazi sebičnost: skrb o drugome i za njega; ljubav koja ne traži više samu sebe, nije uranjanje u opijenost srećom, nego, naprotiv, traži dobro drugoga: postaje radost darivanja, predanost odricanja i spremnost na žrtvu. Ljubav je „ekstaza“, ali ne u smislu opijenosti, nego kao putovanje, trajno izlaženje iz sebe; oslobađanje kroz sebedarje i tako ponovno otkrivanje samoga sebe, štoviše, Boga.

⁶ „Kršćanin, koji ispovijeda vjeru u Isusa Krista, pripadnik jedne od kršč. zajednica: kat., pravosl.“. „kršćanin“, *Hrvatski leksikon*, <<http://www.hrleksikon.info/definicija/krscanin.html>>, (24. VIII. 2017.).

Bog nas ispunja dobrotom i ljubavlju, stoga je zadaća kršćanina tu istu ljubav prenositi drugima i s njima je dijeliti. *Sveto pismo* donosi zapovijed ljubavi prema bližnjemu – *caritas*. Svaki kršćanin želi i nastoji živjeti u skladu s Božjom riječju, *Svetim pismom*⁷, koje mu je oslonac i putokaz na putu dobra.

Već u *Starome zavjetu* nalazimo uputu – „Voli svoga bližnjega kao sebe samoga“ (usp. Lev 19, 18). Siromašni i nemoćni (udovice, robovi, stranci) posebno su zaštićeni u Tori (Izl 22, 20 – 26). Proročka literatura (Am 1 – 2; Iz 1, 14 – 17; 10, 1-2; Jr 9, 2 – 5; Ez 18, 5 – 9; Mal 3, 5), a i drugi tekstovi (Izr 1, 8 – 19; 3, 27 – 28; 14, 21; 19, 17; 25, 21 – 22; Sir 3, 30-4, 10; 25, 1; Prop 2, 10), imaju poruku: „Čovjek ne može biti u Božjoj milosti ako ne poštuje druge ljude, posebno one zanemarene.“ Čovjek *Staroga zavjeta* znao je da se ne može iskreno voljeti Boga ako se ne voli svoga bližnjeg. Zato je prorok Jeremija prišao kralju Joakimu i svemu Izraelu rekavši: „Jesi li zato kralj što se cedrom razmećeš? Nije li ti i otac jeo i pio, ali je činio pravo i pravicu i zato mu bješe dobro. Branio je pravo siromaha i jadnika, i zato mu bješe dobro. Zar ne znači to mene poznavati?“ (Jer 22, 15 – 16).

Riječ ljubav u odnosu prema bližnjima ne koristi se često u *Starome zavjetu*. Kada se govori o strancima, osvrće se na zapovijed ljubavi prema Jahvinoj brizi za izabrani narod u vrijeme izlaska iz Egipta. U *Novome zavjetu* ona je prava novost – naglašava ljubav prema bližnjemu koja je neodvojivo povezana s ljubavlju prema Bogu.

Svaki je kršćanin pozvan na služenje: „Služite jedni drugima u ljubavi“ (Gal 5, 13). Kada kršćani pomažu jedni drugima nositi teret, oni ispunjavaju kršćanski zakon (usp. Gal 6, 2).

Na kraju, ljubav prema bližnjemu jedina je naredba: „Ako tko kaže ljubim Boga, a mrzi svoga brata, lažac je; (jer za svakoga) tko ne ljubi svoga brata, kojega vidi, ne može ljubiti Boga, kojega ne vidi. I on nam je dao ovu naredbu: Tko ljubi Boga mora također ljubiti svoga brata“ (1 Iv

⁷ Biblija (grč. τὰ βιβλία, knjižice, sveščići), zbirka knjiga (nastajala od 12. st. pr. Kr. do 2 st.) religioznog, pjesničkog i moralističkog sadržaja koje Židovi (*Stari zavjet*) i kršćani (*Stari i Novi zavjet*) smatraju svetima. Usp. VLADIMIR ANIĆ, *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi Liber, Zagreb, 2002., str. 112.

4,20-21). Nemoguće je izraziti ljubav prema Bogu, a ne izraziti je prema bližnjemu. Ljubav prema bližnjemu ima svoje korijene i inspiraciju u Božjoj ljubavi (Mt 5, 44; Ef 5, 1; Iv 4, 11).

Bog je onaj koji nas usvaja (1 Iv 4, 7), od Njega primamo ljubav koja nas vraća u Njega, jer kada volimo brata, volimo i Njega (usp. Mt 25, 40). Tako gradimo Kristovo tijelo (usp. Rim 12, 5 – 10; 1 Kor 12, 12 – 27) te tim načinom života odgovaramo na ljubav kojom nas je Bog prvi ljubio (usp. 1 Iv 3, 16; 4, 19).

Svojim učenicima Isus⁸ ostavlja oporuku: „Po ovom će svi ljudi znati da ste moji učenici: ako ljubite jedni druge” (Iv 13, 34). Kristova ljubav postaje vidljiva u aktivnoj ljubavi njegovih učenika. Isus je svojom žrtvom započeo novu eru u kojoj je napravio zajednicu koju su naviještali proroci, kada je svima dao Duh koji stvara novo srce. Kristovom ljubavlju treba zračiti svaki kršćanin i cijela kršćanska zajednica. Kršćanska ljubav je vječna. Bog je dao svoga Sina kao Otkupitelja za sve ljude bez njihovih zasluga (usp. Mt 10, 45; Tim 5, 6). U učenju svetoga Pavla i učenju sinoptika Božja je ljubav vječna i ruši sve društvene i rasne barijere (usp. Gal 3, 28) i nikoga ne prezire (usp. Lk 7, 39; 14, 13).

Kristova je zapovijed ljubiti neprijatelje (usp. Mt 18, 21; 6, 12 – 14). Ljubav se vraća u bezuvjetnu oprost (usp. Mt 18, 21; 6, 12 – 14), u strpljenju i povratku dobrog nakon lošega (usp. Rim 12, 14 – 21; Ef 4, 25 – 5, 2).

Ljubav je poziv na služenje jednih drugima (usp. Gal 5,1 3), pri čemu se čovjek odriče zajedno s razapetim Kristom (usp. Fil 2, 1 – 11).

Veliki sveti Pavao tvrdi da bez ljubavi ništa nema vrijednosti, a samo će ljubav sve preživjeti. Ako ljubimo poput Krista, tada već živimo

⁸ Isus Krist (grč.: Ἰησοῦς Χριστός, lat.: *Jesus Christus*, heb. i aram.: ישׁוּעַ, latinično: *Ješua*), Betlehem, oko 4. g. pr. Kr. – Jeruzalem, 30., također Isus iz Nazareta ili Isus Nazarećanin, utemeljitelj kršćanstva i važna figura u nekoliko drugih religija. Prema kršćanskomu vjerovanju, utjelovljeni Sin Božji, utjelovljena Božja Riječ (Utjelovljenje), Mesija, Spasitelj i Otkupitelj svijeta. Ime Isus osobno je ime povijesnoga Isusa iz Nazareta, a vjeroispovjedni naslov Krist (grč. Χριστός *Hristos*, „Pomazanik“, što prevodi aramejski Mešija, to jest „Mesija“) s vremenom je postao drugom sastavnicom udvojena imena. Usp. „Isus“, *Wikipedia*, <<http://hr.wikipedia.org/wiki/Isus>>, (24. VIII. 2017.).

božansku i vječnu istinu. Crkva je izgrađena na ljubavi (usp. 1 Kor 8, 1; Ef 4, 16), a usto se čovjek priprema za Kristov dan (usp. Fil 1, 9).

Apostol Jakov⁹ često naglašava zajednicu Oca, Sina i Duha Svetoga te blagodat njihove ljubavi unutar kršćanske zajednice.¹⁰

Kršćanin voli svoju braću pravom aktivnom ljubavlju, onom koja zahtijeva žrtvu sve do smrti (usp. 1 Iv 3, 11 – 18), bez koje nema stvarnih plodova (usp. Iv 12, 24). Nakon ovakve ljubavi vjernik ostaje u zajednici Oca i Sina (usp. 1 Iv 4, 5 – 7, 4). Upravo je to Isusova posljednja želja u molitvi na Veliki četvrtak: „Tu ljubav koju imate za mene može biti u njima, onda sam i ja u njima“ (Iv 17, 26).¹¹ Bratska ljubav koju su učenici živjeli u svijetu kojem ne pripadaju (Iv 17, 11, 15 – 26) najsigurniji je znak da je Bog prisutan među njima i istodobno znak nastanka Isusova poslanja (usp. Iv 17, 21).

2. *Caritas* Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine

Humanitarna organizacija je ustanova koja sudjeluje u pružanju pomoći ugroženima, koja promiče dobra djela olakšavajući na taj način život drugoj osobi. Danas na području Bosne i Hercegovine djeluju mnoge humanitarne organizacije, a i pojedinci, koje nastoje svojim radom i aktivnostima doprinijeti boljem i skladnijem životu unutar naše zemlje. Zemlji poput BiH, koja je prošla strahote rata i poraća, potrebna je stalna pomoć drugih osoba, organizacija i pojedinaca. Neke od njih su: *Caritas* Bosne i Hercegovine, *Caritas* biskupije Banja Luka, *Caritas* Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, *Caritas* Vrhbosanske nadbiskupije, Kruh Svetoga Ante, Napredak, HKDD, humanitarna udruga Dobrotvor, Muslimansko dobrotvorno društvo „Merhamet“ i Pučka kuhinja Stari Grad.

⁹ Usp. „Sveti Jakov stariji - prvi od apostola pošao u mučeničku smrt“, *Laudato.hr*, <<http://www.laudato.hr/Duhovnost/Zelite-li-znati-vise/Sveti-Jakov-stariji-prvi-od-apostola-posao-u-mucen.aspx>>, (19. II. 2018.).

¹⁰ Usp. *Ljubi bližnjega svoga: priručnik za župne Caritas*, <<http://www.caritas.ba/dok/1423742354.pdf>> str. 12. (19. II. 2018.).

¹¹ Usp. *isto*, str. 70., (19. II. 2018.).

Nužnost postojanja *Caritasove* institucije, koja će objedinjavati rad biskupijskih, odnosno nadbiskupijskoga *Caritasa*, uzrokovala je osnivanje *Caritasa* Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine (BKBiH). Tako je na prvome zasjedanju BKBiH u siječnju 1995. godine u Mostaru osnovan *Caritas* BKBiH¹².

Izbijanjem rata u Bosni i Hercegovini situacija je postala alarmantna. U tim prilikama *Caritas* je iznalazio sve načine kako bi pomogao ljudima pogođenim ratom i ratnim stradanjima. Naglasak je stavljen na prognanike i izbjeglice, ljude koji su ostali bez svoga doma, socijalno ugrožene osobe, stare i bolesne, ratne stradalnike, odnosno obitelji i osobe bez svoga hranitelja, obitelji s više djece i druge. U tim teškim ratnim vremenima, ispunjenim glađu, *Caritas* je uspijevao, koliko su mu to dopuštale trenutačne mogućnosti, doprijeti do svih onih najpotrebitijih i pružiti im odgovarajuću pomoć. Brojni su oni koji su u tmini ljudskoga bezumlja i beznađa u *Caritasu* vidjeli jedino svjetlo za fizičko preživljavanje. *Caritasovi* djelatnici grčevito su se borili kako bi se probili do najpotrebnijih i donijeli im pomoć. Tijekom ratnoga razdoblja *Caritasov* se program u praksi temeljio na spašavanju ljudskoga života. Goleme količine hrane, odjeće, obuće, lijekova, ogrjeva i drugih potrepština razdijeljene su najpotrebnijima. Zahvaljujući pomoći *Caritasove* mreže u svijetu, uspješno su dopremljene namirnice i u najnepristupačnija mjesta Bosne i Hercegovine.

I pored teške situacije i žestokih ratnih djelovanja *Caritas* je uspijevao pokrenuti i ostvariti socijalno-zdravstvene programe. Zdravstveni centar „Sv. Vinko Paulski“ u Sarajevu počeo je s radom u studenome 1993. godine.¹³ U tome je centru bila organizirana primarna zdravstvena skrb, specijalistička služba, savjetovalište za mentalno zdravlje te ordinacija školske medicine i ljekarna. Usluge Zdravstvenoga centra „Sv. Vinko“ koristili su svi stanovnici opkoljenoga grada, bez obzira na njihovu nacionalnost i vjeru.

¹² Usp. „Caritas biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, Sarajevo“, <http://veraznanjemir.bos.rs/mirovne-nevladine-i-medunarodne-organizacije/34/2012/10/24/caritas-biskupske-konferencije-bosne-i-hercegovine_-sarajevo.html>, (19.02. 2018.).

¹³ Usp. *Pričali smo sa siromašnima*, Caritas BKBIH, Sarajevo, 2010., str. 178.

Caritas je u studenome 1993. otvorio svoju ambulantu u Banjoj Luci. Za pomoć u *Caritasov* Dom zdravlja nisu se obraćali samo Hrvati, već i Bošnjaci i Srbi. *Caritas* će 1995. godine uz ovu ambulantu opće prakse imati i kiruršku ambulantu, internističku, očnu, neuropsihijatrijsku, stomatološku i ORL ambulantu, te, naravno, laboratorij i ljekarnu. Tijekom ratnoga razdoblja *Caritas* je i u Mostaru uspio organizirati zdravstvene projekte. Iako je u tome gradu u svibnju 1993. godine u potpunosti uništena *Caritasova* zgrada, *Caritas* je i uz nekoliko selidbi uspio održati toplim ognjište koje se zvalo Socijalni centar, a unutar kojega je djelovala i *Caritasova* ljekarna te njega starih i bolesnih osoba.

2.1. Caritas biskupije Banja Luka

Banja lučka biskupija osnovana je 5. srpnja 1881. godine bulom pape Leona XIII. – *Ex hac augusta*.¹⁴ Katedralna crkva posvećena je sv. Bonaventuri. Do zadnjega rata imala je oko 450 župa u šest dekanata. Broj katolika je uslijed progona devedesetih godina prošloga stoljeća veoma smanjen, tako da sada na području cijele biskupije živi samo 42 000 vjernika. Tu su se događali strašni zločini, a u njima je biskupija izgubila preko 800 vjernika. Ubijeni su većinom nedužni civili, a među njima sedam svećenika i jedna redovnica. Jedna od najzaslužnijih ustanova Banja lučke biskupije u novije vrijeme jest biskupijski *Caritas*. Svoje djelovanje započeo je u jeku tzv. demokratskih promjena, nakon pada komunističkoga režima u kojemu je bio sprječavan svaki organizirani karitativni rad Crkve.

Sjedište *Caritasa* u neposrednoj je blizini katedrale. Svojim radom osobito je zadužio ne samo grad nego i cijelo područje biskupije potmažući nesebično i odvažno i u najtežim ratnim neprilikama, i to svim ljudima bez obzira na vjersku i nacionalnu pripadnosti. Radi uspješnijega djelovanja *Caritasov* je ured otvoren 1992. i u Zagrebu. Preko njega se najugroženijima prikupljala, dopremala i dijelila humanitarna pomoć svake vrste, pružala se medicinska pomoć, a mnogima je bio jedini

¹⁴ Usp. „Katolička crkva u Bosni i Hercegovini”, *Banja lučka biskupija*, <[http://www.biskupija-banjaluka.org/?page_id=1014 13:02](http://www.biskupija-banjaluka.org/?page_id=1014%2013:02)>, (12. I. 2018.).

kontakt s najbližima raspršenim diljem svijeta. Nakon završetka rata *Caritas* ove biskupije osobito se posvetio obnovi i omogućavanju koliko-toliko normalnih uvjeta života. Pomaže obnavljati obiteljske kuće, potiče i pomaže razvoj maloga gospodarstva (s tom svrhom ustanovio je Zanatsku zadrugu „Radiša“), organizira različite tečajeve, pomaže u školovanju mladeži itd.

Cijela zgrada staroga Biskupskog ordinarijata je uz međunarodnu pomoć obnovljena i preuređena u *Caritasove* ambulante, koje uz pomoć liječničkoga tima i drugoga medicinskog osoblja pružaju medicinsku pomoć najugroženijima. Organizirana je i patronažna služba koja obilazi stare, bolesne i nemoćne u njihovim kućama.

Ravnatelj biskupijskoga *Caritasa* od njegova osnutka (1986.) do danas je mons. dr. Miljenko Aničić. On je bio i prvi ravnatelj *Caritasa* Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine (1994. – 1998.).¹⁵

Kao i svi drugi biskupijski *Caritasi* – tako i *Caritas* Banja Luka kroz različite projekte djeluje kako bi pomogao ljudima koji su u potrebi. Od pomoći u vidu podjele paketa (hrana i higijena, odjeća, obuća i rabljeni namještaj, štednjaci, drva za ogrjev, plastenici, podjela stoke, bolnička pomagala i sl.), preko ostalih projekata, *Caritas* Banja Luka svakodnevno skrbi o brojnim korisnicima.

Sprječavanje rizika od prirodnih katastrofa projekt je koji se javio nakon poplava koje su u svibnju 2014. pogodile Bosnu i Hercegovinu, kada se javila potreba za razrađivanjem sustava djelovanja u slučaju prirodne nepogode. *Caritas* u Bosni i Hercegovini radi na projektu *Sprječavanja rizika i opasnosti od prirodnih nepogoda* kroz niz aktivnosti s mjesnim zajednicama, institucijama i drugima. U sklopu projekta nastoji se pomoći stanovnicima različitih mjesnih zajednica kroz edukaciju, akcije pošumljavanja i sl. te izgraditi njihove kapacitete za svojevrsno samostalno korištenje resursa u prvih 24 do 48 sati, prije nego što stigne prva pomoć.

Zimska pomoć i poljoprivredni program za poplavljena područja – *Caritas* biskupije Banja Luka ostvaruje ovaj projekt za socijalno

¹⁵ Usp. *Caritas biskupije Banja Luka*, <http://www.biskupija-banjaluka.org/?page_id=1594>, (19. II. 2018.).

ugrožene obitelji s poplavljenih područja iz 2014. godine. Projekt je nastavak pomoći kojom je *Caritas* Banja Luka nastojao ublažiti negativne posljedice poplava koje su područje ove biskupije pogodile 2014. godine.

Pomoć obiteljima – Centar za život i obitelj. Ovaj Centar osnovan je 3. veljače 2006. godine sa svrhom promicanja vrijednosti obiteljskoga života i stvaranja zdrave obitelji. U tome smislu nastoji odgovoriti na aktualne potrebe i probleme s kojima se obitelj suočava u današnjem društvu. U posljednjih nekoliko godina Centar je svoj rad usmjerio na određena područja rada, a ogleda se kroz bračno i obiteljsko savjetovanje, kumstva na daljinu, terenske posjete, školu za trudnice, psihološku pomoć djeci i ženama te druge aktivnosti.

U okviru projekata pomoći starijim i nemoćnim osobama *Caritas* Banja Luka izgradio je Socijalni centar *Caritasa* „Ivan Pavao II“. Centar se sastoji od pet zgrada, od kojih su četiri namijenjene za smještaj i skrb osoba treće životne dobi, a jedna zgrada namijenjena je za smještaj studenata. Pored institucionalizirane skrbi o starijim osobama ističe se i pomoć kroz djelovanje kućne njege za starije i nemoćne osobe i pučke kuhinje.

Neizostavno je područje djelovanja *Caritasa* biskupije Banja Luka rad s djecom i mladima. Stoga je dosta projekata i aktivnosti usmjereno na različite vrste materijalne pomoći, ali i educiranje i pružanje potpore u učenju djeci i mladima koji potječu iz siromašnih obitelji. U cilju olakšavanja i omogućavanja školovanja *Caritas* je u Prijedoru izgradio internat za školsku djecu te Dom za studente u Banjoj Luci. Pored toga, *Caritas* radi i na opismenjavanju romske djece, pomoći u kupnji školskoga pribora i knjiga djeci školskoga uzrasta itd.

Kroz suradnju sa župama *Caritas* biskupije Banja Luka u više je navrata i kroz niz aktivnosti pokušao približiti važnost karitativnoga djelovanja pastoralnim djelatnicima. U okviru toga organizirane su akcije pomoći župljanima i svima kojima je potrebna pomoć.

2.2. Caritas Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

Mostarsko-duvanjska biskupija osnovana je istovremeno s banjalučkom 1881. godine, a u svome imenu čuva uspomenu na nekadašnju biskupiju u Duvnu. Zajedno s Trebinjskom biskupijom, koja je uspjela nadživjeti vrijeme turske vladavine, obuhvaća Hercegovinu, tj. južni dio države Bosne i Hercegovine.¹⁶ Mostarski biskup ujedno je i trajni upravitelj Trebinjske biskupije.

Ondašnji mostarski biskup mons. Pavao Žanić utemeljio je Caritas Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije dekretom od 17. kolovoza 1982. Za prvoga ravnatelja imenovao je don Antu Tonću Komadinu koji je ujedno obavljao i dužnost direktora Papinskih misijskih djela (PMD). Zbog ograničene i sputane mogućnosti djelovanja Crkve u komunističko vrijeme, aktivnosti Biskupijskoga Caritasa Mostar i PMD-a bile su usmjerene na prikupljanje i slanje pomoći našim misionarima, odnosno njihovim vjernicima u misijskim zemljama Afrike. U to vrijeme pomagalo se i pojedinim župama ondašnje Skopsko-pri-zrenske biskupije, ali i potrebitima na području Hercegovine. Dužnost ravnatelja Biskupijskoga Caritasa Mostar od 1984. do 1988. obavlja don Krešimir Puljić, a nakon njega biskup Žanić imenuje don Božu Golužu.¹⁷ Dvije godine poslije ravnatelj Caritasa postaje don Drago Bevan-da, a već 1991. godine biskup Žanić za tu službu imenuje don Andriju Iličića. U listopadu iste godine započeo je rat u BiH. U ratno vrijeme sve aktivnosti središnjega ureda Biskupijskoga Caritasa u Mostaru svele su se na to kako pribaviti hranu, higijenske artikle, odjeću i obuću, kako tu karitativnu pomoć dovesti u Hercegovinu i kako je najpravednije podijeliti gladnomu narodu. Dopremanje hrane i svega ostaloga u Mostar, uz brojne poteškoće i velike pogibelji, ipak je bilo uspješno i zadovoljavajuće. U ljeto 1993. godine novi se ravnatelj zdušno dao na posao oko pribavljanja i organiziranja karitativnih pošiljki kako bi što učinkovitije pomogao ljudima koji su bili u ratnim nevoljama. Rat je još

¹⁶ Usp. „Povijest metropolije”, *Vrhbosanska nadbiskupija*, <<http://vrhbosanska-nadbiskupija.org/wordpress/test1/povijest-nadbiskupije/>> (15. II. 2018.).

¹⁷ Usp. *Caritas – biskupija Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan*, <<http://www.caritas-mostar.ba/index.php?menuID=124>>, (15. II. 2018.).

uvijek bjesnio, a ljudske su nevolje bivale sve veće. *Caritas* je pomagao prognanim i raseljenim osobama u izbjegličkim kampovima, djeci bez roditelja, pomagao je djeci i mladima u školovanju, skrbio je za starce i bolesne, nemoćne i usamljene.

Don Krešimir Puljić istodobno je uspio udariti temelje Biskupijskomu *Caritasu* u organizacijskome i strukturalnome smislu te pomoću novih oblika karitativnoga djelovanja otkriti novo lice *Caritasa*.¹⁸ Biskupijski *Caritas* je tijekom rata velikodušno pomogao bolnicama i domovima zdravlja brojnim pošiljkama lijekova, sanitetske i medicinske opreme, instrumenata, pomagala i sl. Značajna je bila i obnova škola i vrtića te obnova ratom porušenih obiteljskih kuća. U proljeće 1994. godine s radom započinju socijalni projekti kao što su *Caritasova ljekarna, Obiteljsko savjetovalište, Kućna njega starih i nemoćnih, Jelo na kotačima*, a u godinama koje će uslijediti, uz financijsku pomoć inozemnih partnera, *Caritas* Mostar gradi i utemeljuje vlastite socijalne ustanove. Ideja o izgradnji dječjega vrtića ostvarena je u prosincu 1996. kada je sagrađen i počeo s radom *Caritasov* vrtić „Sveti Josip“. Prva iskustva u radu s osobama s teškoćama u razvoju dobivaju svoj institucionalni oblik nastankom Centra za radno osposobljavanje osoba s razvojnim poteškoćama Nazaret. On djeluje najprije u iznajmljenim prostorijama, a od travnja 1999. godine u vlastitoj zgradi. Istodobno nastaje „Mirjam“, prihvatilište za žene i djecu u nevolji. U ljeto 1999. godine biskup Ratko Perić imenovao je don Antu Komadinu ravnateljem Biskupijskoga *Caritasa* u Mostaru. Polaganjem kamena temeljca u lipnju 1996. godine započeo je za *Caritas* vrlo značajan projekt, osnivanje Rehabilitacijskoga centra za djecu s teškoćama u razvoju „Sveta Obitelj“, koji je svečano blagoslovljen i otvoren 22. rujna 2001. godine. Izgradnja suvremenoga socijalnog i upravnog centra Biskupijskog *Caritasa* u Mostaru započeta je 1998., a završena u jesen 2000. godine. Pored uredskih prostorija ovoga Centra tu su i prostorije za organiziranje programa i njegovih glavnih sadržaja, a to su: kućna njega starih i nemoćnih pod imenom „Veronika“, odjel za promicanje Župnoga *Caritasa*, psihosocijalno savjetovalište te mjesta

¹⁸ Usp. n. mj., (12. 1. 2018.).

za različite edukacijske programe namijenjene mladima i volonterima. U jesen 2001. s radom je započeo Dom za studentice „Viktorija”, a 2006. otvorena je specijalna radionica „Emanuel”, još jedan projekt za osobe s poteškoćama u razvoju.

U Potocima je 2007., na mjestu u ratu razorena svećeničkog doma, dovršena gradnja i otvorena Kuća susreta Emaus, a 2009. *Caritas* je započeo izgradnju hospicija u Čapljini, ustanove za terminalne bolesnike, te je isti i otvoren 2013. godine.¹⁹ Kroz sve ove projekte i aktivnosti *Caritas* biskupije Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan pokazao je svoju veliku želju i spremnost pomoći ugroženima na području svoga djelovanja.

2.3. Caritas Vrhbosanske nadbiskupije

U glavnome gradu Bosne i Hercegovine svoje je sjedište našao i *Caritas* Vrhbosanske nadbiskupije koji je utemeljen 1931. Prije rata, točnije 1990. godine, oživljen je i rad *Caritasa* Vrhbosanske nadbiskupije, kojemu je 1946. godine bilo zabranjeno djelovanje.

Kako bismo stvorili što kvalitetniju sliku o *Caritasu* Vrhbosanske nadbiskupije i kako bismo ga što bolje upoznali, potrebno je prethodno upoznati se s nekim najvažnijim povijesnim i sadašnjim karakteristikama i činjenicama.

Prema državnomu popisu od 31.3.1991. godine, u BiH živjelo je 4 364 574 stanovnika, od čega 755 895 Hrvata (17,32 %), 1 369 258 Srba (31,37 %), 1 905 829 Muslimana (43,67 %) i 333 592 ostalih (7,63 %). Prije početka agresije na Bosnu i Hercegovinu (1992. – 1995.) na području Vrhbosanske nadbiskupije, prema podacima od 31.12.1991., živjelo je 528 539 katolika u 144 župe. Tijekom trogodišnjega rata u BiH uništeno je ili oštećeno više od 600 crkvenih objekata Vrhbosanske nadbiskupije. Srpske oružane snage potpuno su uništile 62 župe i prognale oko 200 000 vjernika.²⁰

¹⁹ Usp. *Caritas Bosne i Hercegovine*, <<http://caritas.ba/?stranica=novosti&clanak=437>>, (15. II. 2018.).

²⁰ Usp. *Vrhbosanska nadbiskupija*, <<http://vrhbosanska-nadbiskupija.org/nadbiskupija/povijest/polozaj-i-opis>>, (8. I. 2014.).

Ratne teškoće koje su pogodile područje gdje djeluje *Caritas* Vrhbosanske nadbiskupije zasigurno su utjecale na rad ove crkvene organizacije jer se prve godine rada obnovljena *Caritasa* vežu za pružanje materijalne pomoći i dopremanje iste u okupiranu Vrhbosansku nadbiskupiju.

Unatoč svim teškoćama, *Caritas* Vrhbosanske nadbiskupije kroz različite projekte djeluje u karitativno-humanitarnome smislu pomažući najugroženije i one kojima pomoć bilo koje vrste znači jedinu potporu.

Briga o djeci s naglaskom na odgoj jedan je od prioriternih djelovanja *Caritasa* Vrhbosanske nadbiskupije. Stoga je osnivanje PU DV „Sveta obitelj” jedan od većih projekata koji je vremenom prerastao u zasebnu instituciju. Vrtić je osnovan 1999. godine, a od početne ideje da vrtić bude organiziran za četiri odgojne skupine – vrlo brzo javila se potreba za povećanjem kapaciteta vrtića. Naime, roditelji su prepoznali kvalitetan odgojno-obrazovni rad, pa se i broj zahtjeva za upis djece u vrtić povećavao iz dana u dan. Vrtić ima dvije podružnice, jednu u centru Sarajeva, na Višnjiku, i jednu u Zenici. Odgojno-obrazovni rad usklađen je s uzrastom i sposobnostima djece. Velik značaj pridajemo i stručnom usavršavanju svih djelatnika. Smatra se da je važno neprekidno ulagati u znanje i sposobnosti djelatnika za uspješno ostvarenje kvalitetna rada. To je investicija koja je dugoročno isplativa. Sasvim je sigurno da se sposobni, stručni i kreativni ljudi smatraju temeljnim resursom ustanove. Važna je suradnja s roditeljima i obitelji djece koja pohađaju vrtić, a ona se ostvaruje na različite načine: od individualnih razgovora do zajedničkih susreta na roditeljskim sastancima kao i zajedničkim druženjima kroz kreativne radionice, duhovna savjetovališta, uključivanjem u odgojno-obrazovni rad, kroz pisane materijale, dane otvorenih vrata, svečanosti i izlete. Za djecu koja su u stanju socijalne potrebe umanjena je cijena vrtića ovisno o situaciji u kojoj se obitelj nalazi. U skladu s mogućnostima, obiteljima se pomagalo i na druge načine: obiteljski paketi hrane i higijene, odjeća, pribor za crtanje, igračke i sl. Sve obitelji koje imaju dvoje ili više djece imaju popust na cijenu vrtića. Na ovaj način također se očituje djelovanje i rad *Caritasa* Vrhbosanske nadbiskupije.

Kroz *Obiteljsko savjetovalište* radi se s obiteljima ugrožena socijalnog statusa u vidu darivanja hrane, higijene, odjeće i sl., zatim kroz grupne

i individualne razgovore, pomoć i podršku obiteljima čiji se roditelji razvode ili su se već razveli, te druge potrebe i probleme s kojima se obitelji svakodnevno nose. Iz ovoga rada i djelovanja javila se potreba za osnivanjem Produljenoga boravka za djecu školskoga uzrasta, od 1. do 5. razreda osnovne škole. Naime, čest je slučaj da su u obitelji oba roditelja zaposlena i da nemaju mogućnosti ostaviti djecu nakon nastave samu kod kuće. Stoga se javio veliki broj zahtjeva za upis djece u Produljeni boravak, koji je osnovan u sklopu projekta *Obiteljsko savjetovalište*.

Briga o osobama treće životne dobi također je, pored brige o djeci, važna kategorija na kojoj se temelji rad *Caritasa* Vrhbosanske nadbiskupije. Pomažući starim i nemoćnim osobama, indirektno dajemo novi smisao i vlastitomu životu, a s kršćanskoga gledišta življenja još jednom dokazujemo da nam svjetlost vlastitoga života nije povjerena uzalud. Stare i nemoćne osobe ponekad samo treba slušati i pružiti im ruku u vremenu kada im je breme života pritislo stara leđa i dušu. Stisak ruke ponekad može biti dovoljan pokazatelj brige i poštovanja prema starima i nemoćnima, a koji će ih nagnati na zaključak da ni u novonastalim životnim okolnostima nisu sami i da je vrijedno živjeti. Kroz svoje djelovanje još jednom se želi usmjeriti pažnja javnosti na činjenicu da navedena skupina stanovništva postoji sa svim svojim ljudskim potrebama, pravima i obvezama. Iako navedene potrebe u proporciji s drugima često nisu velike, one su za neke od njih vječno i neprestano nedostupne bez pomoći ljudi koji ih okružuju. Stoga je dužnost svakoga društva s takvom dobnom strukturom stanovništva organizirati odgovarajuću brigu za osobe treće životne dobi kako bi se svaki pojedini član zajednice osjećao dostojanstveno, sigurno, zaštićeno i sretno u poznim godinama svoga života. *Caritas* Vrhbosanske nadbiskupije pokrenuo je projekt gradnje Doma za starije i nemoćne osobe „Dr. Ivan Evanđelist Šarić“, Kiseljak – Lug, kako bi mogao primjereno skrbiti o osobama treće životne dobi.²¹

Jedan od prioriteta djelovanja *Caritasa* Vrhbosanske nadbiskupije jest gladan čovjek. Radom na projektu trudimo se ispuniti misao koja

²¹ Usp. *Caritas Sarajevo*, <<http://caritas-sarajevo.ba/hr/projekt-1/b>>, (19. II. 2018.).

nam je vodilja u našem djelovanju – „Gladna nahraniti. Žedna napojiti“. Projekt obuhvaća sve osobe u stanju socijalne potrebe (starije i bolesne osobe, nezaposlene, izbjeglice, beskućnike kao i druge socijalno ugrožene kategorije). Projekt nije opterećen bilo kakvim vjerskim, nacionalnim ili nekim drugim pripadnostima i opredjeljenjima. Jedini kriterij za korištenje pučke kuhinje *Jelo na kotačima* jest da je osoba doista u stanju socijalne potrebe, jer je naš najveći prioritet čovjek koji danas nema što jesti. Također, u naš projekt uključena je i socijalna služba koja odlazi u kućnu posjetu i daje svoje mišljenje o svim osobama koje su zatražile pomoć od nas, tako da bi stvarni prioritet imali oni najpotrebitiji, mada ih je svakim danom sve više, a sredstava, nažalost, sve manje.

Projekt *Zimska pomoć* ostvaruje se tijekom najhladnijih dana u godini, kada je mnogima čak i pomisao na topao dom nedostižna, kada se jako puno ljudi suočava s nedostatkom ogrjeva ili dovoljno tople odjeće i svakodnevno se pitaju hoće li i kako će preživjeti zimu. *Caritas* Vrhbosanske nadbiskupije trudi se u vrijeme najhladnijih dana osigurati najugroženijima ono što im je potrebno – peći, ogrjev, toplu obuću i sl.

Opservatorij siromaštva i resursa u Bosni i Hercegovini projekt je kojim upravlja *Caritas* BiH, a provodi se u suradnji s nad/biskupijskim *Caritasima* u BiH. U sadašnjim prilikama sposobnost sustavna opservatorija obilježja i razvoja siromaštva poprima osobitu važnost.²² Projektom je predviđeno uspostavljanje stalnih mehanizama za praćenje siromaštva i socijalne isključenosti u Bosni i Hercegovini kroz kvalitativna i kvantitativna istraživanja, analizu i tumačenje podataka, kao i suradnju sa župnim zajednicama i drugim partnerima.

Nakon poplava koje su u svibnju 2014. pogodile Bosnu i Hercegovinu javila se potreba za razrađivanjem sustava djelovanja u slučaju prirodne nepogode. *Caritas* Vrhbosanske nadbiskupije radi na projektu *Sprječavanja rizika i opasnosti od prirodnih nepogoda* (DRR – *Disaster risk reduction*) kroz niz aktivnosti s mjesnim zajednicama, institucijama i drugima.²³ U sklopu projekta nastoji se pomoći stanovnicima različitih

²² Usp. IVAN MILOVČIĆ, *Opservatorij siromaštva i resursa*, Hrvatski Caritas, Zagreb, 2009., str. 16.

²³ Usp. *Caritas Sarajevo*, <<http://caritas-sarajevo.ba/hr/projekt-2/>>, (19. II. 2018.).

mjesnih zajednica kroz edukaciju, akcije pošumljavanja i sl., te izgraditi njihove kapacitete za svojevrsno samostalno korištenje resursa u prvih 24 do 48 sati prije nego što stigne prva pomoć.

Projekt *Tjedan solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini* obuhvaća nekoliko aktivnosti koje se ostvaruju kroz različita područja djelovanja i rada.²⁴ Osnovni su ciljevi ovoga projekta pomoć i potpora korisnicima svih dobnih skupina kroz dva (pod)projekta – *Kućne skrbi starih i bolesnih Sarajevo/Središnja Bosna* i *Izravne pomoći stanovnicima na prostoru Vrhbosanske nadbiskupije*. Kućnoj skrbi starih i bolesnih cilj je pružiti njegu starijim osobama kako bi im se omogućio što kvalitetniji život i zadovoljile osnovne životne potrebe. Ovom se aktivnošću korisnicima treće životne dobi pružaju različite usluge poput medicinskih usluga (mjerjenje tlaka i šećera, tretman dekubitusa itd.),²⁵ njege tijela, obavljanja kućanskih poslova, posudbe medicinskih pomagala, donacija u vidu higijenskih i obiteljskih paketa, ali i pružanja psihosocijalne podrške i pomoći. *Izravnu pomoć korisnicima na prostoru Vrhbosanske nadbiskupije* čini niz oblika pomoći i potpore stanovništvu ove nadbiskupije. Naime, cilj je pomoći korisnicima u skladu s njihovim potrebama (jačanje i obnova poljoprivrednoga i stočnoga fonda, nabavka plastenika, sadnica, sjemena itd., te izravna pomoć socijalno osjetljivim kategorijama: nabava hrane, lijekova, drva, peći, invalidskih pomagala i sl.).

Projekt *Osnaživanje žena u Bosni i Hercegovini*²⁶ bavi se pitanjima siromaštva i socijalne isključenosti žena u Bosni i Hercegovini, gdje trećina stanovništva živi ispod granice siromaštva, te se odnosi na ekonomsko i socijalno osnaživanje ranjivih skupina žena. Osoblje i volonteri *Caritasa* će dva puta mjesečno u svakoj regiji provoditi radionice s ciljem podizanja svijesti, uvođenja rasprave o temama kao što su prava, nenasilje, zdravlje itd. Isto tako, podučavat će ih vještinama kako bi poboljšali konkurentnost žena na tržištu rada. Cilj projekta je osnažiti žene

²⁴ Usp. „Tjedan solidarnosti”, *Caritas Sarajevo*, <http://caritas-sarajevo.ba/hr/tjedan-solidarnosti/>, (19. II. 2018.).

²⁵ Usp. *Savjetnik za kućnu njegu starih i bolesnih*, Caritas BKBiH, Sarajevo, 2011., str. 15.

²⁶ Usp. „Osnaživanje žena u BiH”, *Caritas Bosne i Hercegovine*, <<http://www.caritas.ba/?stranica=projekti&clanak=413>>, (14. II. 2018.).

u BiH kako bi se znale suočavati s različitim problemima, osnažiti ih novim vještinama i pomagati im pri traženju posla te time poboljšati njihove životne uvjete i položaj u obitelji i društvu.

Projekt *Razvoj župnih Caritasa u Vrhbosanskoj nadbiskupiji* prvi je projekt ove vrste na prostoru Bosne i Hercegovine. Njime se želi razviti i ojačati djelovanje župnih *Caritasa* u dvadeset župa Vrhbosanske nadbiskupije. To je jedan od prioriteta pastoralnoga i karitativnoga djelovanja Crkve.

Zaključak

Caritas BiH kao i nadbiskupijski i biskupijski *Caritasi* osnovani su s jednim i jedinim ciljem, a to je biti u službi čovjeka u potrebi. K tomu je vrlo važno naglasiti da ovi *Caritasi* imaju i jasno naznačen plan djelovanja koji uvelike ovisi o konkretnome okružju. Neki od tih ciljeva su, među ostalim, i razvoj kapaciteta *Caritasa* u BiH, briga za starije i nemoćno stanovništvo, odgovorniji pristup ugroženoj obitelji i obiteljskomu životu, ali i predstavljanje javnosti ono što je učinjeno na ovim područjima. Već je čovjek *Staroga zavjeta* znao da ne može iskreno voljeti Boga ako ne voli svoga bližnjega. Bog ga je stoga i pozivao i upozoravao na brigu za potrebne, pogotovo za strance i za pridošlice, ali ne zanemarujući ni vlastiti narod (usp. *Ponovljeni zakon* 15, 7 – 10). U *Novome zavjetu* ta zapovijed dobiva glavnu ulogu, tako da je ljubav prema bližnjemu najvažnije poslanje Isusovih učenika. Milosrdni Samaritanac (usp. Lk 10, 29 – 37) obvezuje kršćane na ljubav prema svima, a ne samo prema nekim određenim pojedincima ili krugovima. Isusova poruka zapravo obvezuje svakoga čovjeka u smislu konkretnoga djelovanja, jer upravo na primjeru Samaritanca Isus zahtijeva istu ljubav prema onima u nevolji. Prve zajednice ispunile su ovaj Isusov zahtjev te su se tako i ponašale jer im je sve bilo zajedničko (usp. Dj 2, 44). Na ovome idealu trebala bi počivati i bilo koja suvremena karitativna akcija, poglavito ona koja se odvija na župnoj razini koja je idealna jer je to okvir u kojemu se najbolje prepoznaju potrebe pojedinaca, ali i konkretna provedba čina ljubavi. Na taj način bi se najbolje moglo odgovoriti na potrebe onih koji

iz različitih razloga nisu u mogućnosti doći do temeljnih zadovoljenja svojih životnih potreba kao što su hrana ili lijek. Podijeliti svoja dobra s takvima primjer je pavlovske linije, odnosno njegova zahtjeva da zajednice skupljaju nešto „sa strane“ što će on preuzeti pri posjetu određenoj zajednici (usp. 1 Kor 16,2). Ovaj detalj ključan je i za današnje poimanje *Caritasa* jer je u svijesti dobra dijela ljudi još uvijek prevladava mišljenje da je *Caritas* taj koji mora nešto dati bez primanja, a što je izravna posljedica nedavnih ratnih događanja. Sv. Pavao jasno poziva pojedince u zajednici, a time i cijelu zajednicu na angažman za potrebne gdje će oni sebe staviti na mjesto darivatelja za potrebitoga. Ovim je jasno naznačeno da *Caritas* znači sveukupnost zajedničkoga dobra udijeljena pojedinačnoj osobi u nevolji.

Caritas je prije svega pastoralna organizacija kojoj je cilj skrb za čovjeka u njegovim psihosomatskim potrebama. Time uključuje cjelovitost ljudske osobe sa svim njezinim duhovnim potrebama, a ne samo materijalnim. Sredstva koja *Caritas* na tome putu upotrebljava uključuju onaj materijalni element koji se ne smije isključiti, tj. karitativna djelatnost Crkve preko *Caritasa* jamstvo je da se djelotvorna kršćanska ljubav prema bližnjemu mora konkretizirati i u tome pogledu. Crkvu ovdje obvezuje i Kristov poziv na činjenje dobrih djela jer bi „vjera bez djela bila mrtva“. Služiti bližnjima, marginaliziranima i najsiromašnijima konkretan je znak ljubavi i žive vjere.

Caritas je zasnovan na tri načela: naviještanje Božje riječi, slavljenje sakramenata i posvećenje milosrđu. Ove se zadaće isprepliću jedna u drugu i nerazdvojne su. Za Crkvu milosrđe nije vrsta socijalne aktivnosti koja se ne može ostaviti drugomu, nego je dio prirode kao nužni izraz njezina bića. *Caritas* treba biti otvoren za svakoga i treba animirati sve zajednice i svjedočiti kršćansku ljubav. Ovo je bitno istaknuti kako bi se izbjeglo poistovjećivanje *Caritasa* s drugim organizacijama, tzv. „nevladinim udrugama“, u što često oni, koji nemaju temeljne spoznaje o kršćanskoj ljubavi, ubrajaju *Caritas*. Socijalnim angažmanom može se baviti svaki odgovorni pojedinac jer takvo djelovanje ne mora nužno uključivati oblik ljubavi prema tomu činu. Može se raditi o čistome humanističkom djelovanju koje često prati i prigoda za ostvarivanje

materijalne sigurnosti. Karitativni angažman traži osobu prožetu Kristovim duhom, osobu koja na prvo mjesto stavlja ljubav prema onomu što čini za drugoga bez nužne potrebe za bilo kojim oblikom materijalnoga probitka.

Nadati se da će *Caritas* i u budućnosti nastaviti s ovim ciljanim skupinama, s jasnim ciljem i željom materijalno pomagati, odgajati i obrazovati sve one kojima je poslan. U tome smislu *Caritasova* zadaća, kao i svi planovi i metode provođenja, uvijek će ostati na ideji prvotnoga evanđeoskog jedinstva i zajedništva koje uključuje angažman svakoga odgovornog pojedinca.

Literatura

- ANIĆ, VLADIMIR, *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi Liber, Zagreb, 2002.
- BENEDIKT XVI., *Deus Caritas Est – Bog je ljubav*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2006.
- BORGMANN, KARL, „Caritas“, *Lexikon für Theologie und Kirche*, sv. 2., Herder, Freiburg, 1986.
- *Caritas biskupije Banja Luka*, <http://www.biskupija-banjaluka.org/?page_id=1594>, (19. II. 2018.).
- „Caritas biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, Sarajevo“, <http://veraznanjemir.bos.rs/mirovne-nevladine-i-medunarodne-organizacije/34/2012/10/24/caritas-biskupske-konferencije-bosne-i-hercegovine_-sarajevo.html>, (19.02. 2018.). *Caritas Bosne i Hercegovine*, <<http://caritas.ba/?stranica=novosti&clanak=437>>, (15. II. 2018.).
- *Caritas Sarajevo*, <<http://caritas-sarajevo.ba/hr/projekt-1/b13:30>>, (19. II. 2018.).
- *Caritas – biskupija Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan*, <<http://www.caritas-mostar.ba/index.php?menuID=124>>, (15. II. 2018.).
- „Isus“, *Wikipedia*, <<http://hr.wikipedia.org/wiki/Isus>>, (24. VIII. 2017.).

- „Katolička crkva u Bosni i Hercegovini”, *Banjolučka biskupija*, <http://www.biskupija-banjaluka.org/?page_id=1014_13:02>, (12. I. 2018.).
- KNEŽEVIĆ, TOMO, *Caritas Vrhbosanske nadbiskupije od početaka do trećeg tisućljeća*, Središnjica Caritasa VN, Sarajevo, 2014.
- „kršćanin”, *Hrvatski leksikon*, <<http://www.hrleksikon.info/definicija/krscanin.html>>, (24. VIII. 2017.).
- *Ljubi bližnjega svoga: priručnik za župne Caritase*, <<http://www.caritas.ba/dok/1423742354.pdf>> str. 12. (19. II. 2018.).
- MILOVČIĆ, IVAN, *Opservatorij siromaštva i resursa*, Hrvatski Caritas, Zagreb, 2009.
- „Osnaživanje žena u BiH”, *Caritas Bosne i Hercegovine*, <<http://www.caritas.ba/?stranica=projekti&clanak=413>>, (14. II. 2018.).
- „Povijest metropolije”, *Vrhbosanska nadbiskupija*, <<http://vrhbosanska-nadbiskupija.org/wordpress/test1/povijest-nadbiskupije/>> (15. II. 2018.). *Pričali smo sa siromašnima*, Caritas BKBIH, Sarajevo, 2010.
- *Savjetnik za kućnu njegu starih i bolesnih*, Caritas BKBIH, Sarajevo, 2011.
- „Sveti Jakov stariji - prvi od apostola pošao u mučeničku smrt”, *Laudato.hr*, <<http://www.laudato.hr/Duhovnost/Zelite-li-znati-vise/Sveti-Jakov-stariji-prvi-od-apostola-posao-u-mucen.aspx>>, (19. II. 2018.).
- „Tjedan solidarnosti”, *Caritas Sarajevo*, <http://caritas-sarajevo.ba/hr/tjedan-solidarnosti/>, (19. II. 2018.). *Vrhbosanska nadbiskupija*, <<http://vrhbosanska-nadbiskupija.org/nadbiskupija/povijest/polozaj-i-opis>>, (8. I. 2014.).

KATA OSTOJIĆ
Archdiocese of Vrhbosna Caritas

ACTIVITIES OF CARITAS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Abstract

Caritas is an institution of Catholic Church through which the local church realizes its support for poor individuals and groups firstly within its organization and then for all other people in the plural society created also by the Church through its value system. Besides Caritas of Bosnia and Herzegovina whose founder is the Bishop's Conference of Bosnia and Herzegovina, local Caritas organizations within Roman Catholic Archdiocese of Vrhbosna implement specific programmes and projects in the areas of their jurisdiction. In that way they reach the end-users in need and take care of them by allaying their hard everyday life. Effective Christian love that every single Caritas offers in its area is the product of direct Christ's provision on love.

Keywords: Caritas; service; Holy Scripture; poverty; love